

ความเป็นมาของปัญหา

ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยกำลังเพิ่มจำนวนขึ้นทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อสนองตอบความไม่เพียงพอของเยาวชนและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศนั้น ได้ทำให้เกิดการขาดแคลนคณาจารย์ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอย่างมาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันระดับมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่มีประวัติอันยาวนาน มีเอกลักษณ์ของตนเองที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อม มีทรัพยากร บุคลากร ที่สมบูรณ์กว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ จึงมีนโยบายที่จะผลิตบัณฑิตระดับสูงกว่าปริญญาตรี เพื่อเป็นอาจารย์ให้มหาวิทยาลัยอื่น และสถาบันที่เกิดขึ้นใหม่ นอกจากนั้นยังเป็นการผลิตผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในระดับสูงให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ไปด้วย¹ จะเห็นว่า ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) นั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายข้อ 2 ว่า จะขยายการสอนวิชาที่ขั้นสูงในสาขาต่าง ๆ ให้มากขึ้นและสมบูรณ์ขึ้นตามกาลสมัยและความต้องการของประเทศชาติ โดยมุ่งปรับปรุงและส่งเสริมการขยายบัณฑิตศึกษาให้มีปริมาณมากขึ้น มีสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพสูงขึ้น รวมทั้งการเปิดสอนปริญญาเอกในบางสาขา นอกจากนั้นยังได้กำหนดนโยบายข้อ 4 ไว้ว่าจะปรับปรุงระบบและบริการคณาจารย์ และโสตทัศนศึกษา ทั้งส่วนกลางและของคณะต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดีขึ้น โดยมีเป้า

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายวางแผนและพัฒนา, รายงานการสัมมนาหัวหน้าแผนกวิชา เรื่อง แผนพัฒนาการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระยะที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 51.

หมายว่าจะรับนิสิตระดับสูงกว่าปริญญาตรีเพิ่มจาก 1,718 คน ในปี 2515 เป็น 2,803
 ในปี 2519¹ และในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่สี่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ.
 2520 - 2524) ก็กำหนดนโยบายข้อ 2 ว่า "ขยายปริมาณการผลิตบัณฑิตระดับสูงกว่า
 ปริญญาตรีให้มากขึ้น ทั้งปริมาณการรับนิสิต เพิ่มจำนวนสาขาวิชา และ เปิดสอนชั้นปริญญา
 เอกให้มากขึ้น โดยคำนึงถึงคุณภาพของการศึกษา และความต้องการของประเทศ
 ชาติเป็นหลัก" และนโยบายข้อ 6 ว่า "ปรับปรุงระบบบริการค้ำห้องสมุด ไลบรารี-
 ศึกษา ศูนย์เอกสาร ศูนย์หนังสือ และหน่วยผลิตเอกสารทั้งส่วนกลางและระดับคณะ เพื่อ
 ให้สามารถให้บริการสนองความต้องการของคณาจารย์และนิสิตได้กว้างขวางทั่วถึง และ
 มีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มความสนับสนุนทางด้านการเงิน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และ
 บุคลากรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น"² แผนพัฒนาการศึกษาทั้ง 2 ระยะนี้เน้นหนักทางบัณฑิต-
 ศึกษาอย่างมาก เป็นที่เชื่อกันว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังวางนโยบายที่จะเป็นมหา-
 วิทยาลัยระดับบัณฑิตศึกษา (Graduate University) จึงได้วางนโยบายปรับปรุงระบบ
 บริการค้ำห้องสมุดควบคู่กันไป ทั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันที่รับผิดชอบการศึกษา
 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จึงควรถือเป็นนโยบายหลักที่จะต้องจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น คือ
 ห้องสมุดให้มีจำนวนหนังสือ สิ่งพิมพ์ วัสดุ อุปกรณ์อื่น ๆ อย่างเพียงพอ รวมทั้งมีบริการ
 อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้สอนผู้เรียนในระดับนี้ได้อย่างมีประ-
 สิทธิภาพ แลตามสภาพที่เป็นจริงนับบัณฑิตวิทยาลัยถือว่า ถ้าแผนกวิชาของคณะใด เปิดสอน
 ชั้นบัณฑิตศึกษาได้ก็ถือว่าคณะนั้นจะต้องดูแลด้านวิชาการกันเอง "บัณฑิตวิทยาลัยจะทำหน้าที่
 ในด้านการบริหารและประสานงานกำหนดและควบคุมมาตรฐานการศึกษา ส่วนงานทาง

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510 - 2519
 (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 14.

² จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายวางแผนและพัฒนา, รายงานการสัมมนาหัวหน้า
 แผนกวิชา เรื่องแผนพัฒนาการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระยะที่ 4, หน้า 183-189.

วิชาการนั้นให้ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละแผนกวิชา¹ จึงปรากฏว่าเกิดปัญหาขาดแคลนอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิเหมาะสม ขาดแคลนอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ หนังสือตำราและห้องสมุดที่มีบริการอย่างจำกัด นิสิตบัณฑิตศึกษาคงอาศัยแต่ความรู้ที่ไ้จากชั้นเรียน ไม่มีโอกาสหาความรู้ก้าวหน้าเพิ่มเติม ทางห้องสมุดคณะและห้องสมุดแผนกวิชาเองก็ประสบปัญหา เนื่องจากได้รับงบประมาณน้อย ไม่พอที่จะซื้อหนังสือให้นิสิตระดับปริญญาตรีอยู่แล้ว ทั้งยังขาดบุคลากร ทำให้ไม่สามารถจะจัดบริการให้แก่ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเพิ่มเติมได้ ถึงแม้ว่าต่อมาบัณฑิตวิทยาลัยจะจัดสรรเงินให้แก่แผนกวิชาที่เบิกสอนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อจัดซื้อหนังสือให้แก่ นิสิตในแผนกของตนใช้ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอ วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะให้มีการรวบรวมปัญหาในการใช้ห้องสมุดที่ นิสิตระดับนี้ประสบอยู่ เพื่อเป็นแนวทางให้บัณฑิตวิทยาลัยและฝ่ายวิชาการของคณะและมหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงห้องสมุดทุกแห่งในมหาวิทยาลัยให้ดีขึ้น ดังที่เค้าร่างเป้าหมายไว้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ. 2504 คณะกรรมการวิจัยเรื่องมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รายงานสรุปผลการวิจัยขั้นต้นว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีปัญหาใหญ่ ๆ ที่ทุกคณะประสบร่วมกันคือ การขาดแคลนอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิเหมาะสม การขาดแคลนอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น โดยเฉพาะคือ ตำราและห้องสมุดและการขาดแคลนสถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

การขาดแคลนตำราที่จะใช้ประกอบการสอน และบริการของห้องสมุดซึ่งยังไม่กว้างขวางทั่วถึงพอนั้นเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งของการศึกษา ทำให้ นิสิตไม่มีโอกาสค้นคว้า

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510 - 2519,

หากความรู้เพิ่มเติม อันเป็นการฝึกฝนความคิดอ่านที่แตกฉานเป็นของตัวเอง จำต้องอาศัยความรู้ส่วนใหญ่ที่ได้จากชั้นเรียน ซึ่งมีลักษณะจำกัดหลายประการ ยิ่งอาจารย์ที่สอนยังมีคุณวุฒิไม่สูงพอและขาดประสบการณ์ความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ โดยตรงแล้ว การสอนก็จะ เป็นไปในรูปอาศัยความรู้เดิมซึ่งส่วนใหญ่ล้าสมัย มหาวิทยาลัยจึงควรแก้ปัญหาโดยจัดให้มีตำราที่จำเป็นจะต้องใช้ให้มีจำนวนมากพอและทันสมัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามความเหมาะสม ให้ห้องสมุดมีสถานที่ มีผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้บริการได้อย่าง เต็มที่มากพอ โดยจัดงบประมาณและวางโครงการให้ปฏิบัติการอย่างเหมาะสม ห้องสมุดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัย ควรจะรวมกันเข้าอยู่ในการบริหารเกี่ยวกับ ให้หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกับ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดสาขาตามคณะต่าง ๆ ในการวางนโยบาย การจัดซื้อ และการประสานงาน ทำให้การดำเนินงานก้าวหน้าไปพร้อมเพรียงกัน หลีกเลียงการทำงานซ้ำซ้อนกัน นอกจากนั้นควรให้หอสมุดกลางให้บริการในเวลากลางวันและวันหยุดราชการด้วย เพื่ออาจารย์ผู้สอนจะได้กำหนดให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากตำราได้อย่างแท้จริง เป็นการเพิ่มพูนความรู้รอบอิสระในความคิดเห็นและอุปนิสัยที่จะอ่านหนังสือของนิสิตมากยิ่งขึ้น อาจจะลดจำนวนชั่วโมงเรียนในห้องให้ลดลงได้¹

✓ พ.ศ. 2509 ศาสตราจารย์ มูคี อี ไพร เออ (Professor Moody E. Frior) ที่ปรึกษามูลนิธิโรดคีย์เฟลเลอร์ ได้เขียนรายงานเกี่ยวกับการบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยว่า มหาวิทยาลัยส่วนมากยังขาดห้องสมุด ห้องทดลอง และอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ในระดับสูงหรือเทียบเท่าปริญญาเอกอยู่มาก อันเป็นผลให้ไม่สามารถผลิตบัณฑิตที่

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะกรรมการวิจัยเรื่องมหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัยขั้นต้นเรื่องจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2504), หน้า 32 - 33.

มีคุณภาพดีเท่าที่ควร จะเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยชาวกิจกรรมาทางวิชาการ ก็เพราะขาดทรัพยากรหลัก คือ ห้องสมุด ซึ่งมีหนังสือน้อยและการบริการจำกัด ขาดห้องทดลองที่มีเครื่องมือไม่เพียงพอ ทำให้อาจารย์และนิสิตไม่ออกไปใช้ห้องสมุด เพราะไม่มีหนังสือที่ต้องการ นอกจากนั้นการที่มีห้องสมุดคณะ ห้องสมุดแผนกวิชา และห้องสมุดกลาง ก็ทำให้จำนวนหนังสือต้องกระจายระจุกกระจาย เป็นเหตุให้ไม่มีห้องสมุดใดที่มีหนังสือมากพอที่จะใช้ศึกษาหรือทำการวิจัยได้ ทั้งเกิดปัญหาการส่งหนังสือซ้ำซ้อนกัน ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น ศาสตราจารย์มูดี อี. ไพร์ เออ ได้สรุปว่า การบัณฑิตศึกษาจะมีคุณภาพดีไม่ได้ หากปราศจากทรัพยากรห้องสมุดอย่างพอเพียง ห้องสมุดเป็นชีวิตจิตใจของมหาวิทยาลัยก็จริง แต่ก็ต้องสิ้นเปลืองเงินมาก นอกเสียจากว่าห้องสมุดจะให้บริการอย่างคุ้มค่าเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เขาเสนอแนะว่า ห้องสมุดที่ยังไม่ได้มาตรฐานการศึกษาระดับสูง ควรได้รับการปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น¹

พ.ศ. 2515 จารุพร สัทธาธิก ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดเพื่อทำการวิจัยในประเทศไทย โดยออกแบบสอบถามประชากรจากผู้สำเร็จการศึกษาทางคานส์คมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา จำนวน 150 คน และจากผู้ที่กำลังเรียนเรียงวิทยานิพนธ์ในปี 2512 อีก 150 คน ปรากฏว่านักวิจัยใช้หนังสือตำรา มากเป็นอันดับหนึ่ง วารสารและหนังสือพิมพ์ ไข่มากเป็นอันดับสอง สิ่งพิมพ์รัฐบาลมากเป็นอันดับสาม และเอกสารที่นำมาใช้นั้น เป็นภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย นอกจากนี้ยังพบว่านักวิจัยประสบปัญหาเกี่ยวกับจำนวนหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ไม่เพียงพอ ปัญหาเอกสารส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ และปัญหาที่ไม่สามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ที่ต้องการได้ ส่วนปัญหาการให้บริการของห้องสมุดและอาคารห้องสมุดนั้น มีอยู่ในระดับ

¹ Moody E. Prior, Report on Graduate Education in Thailand (Bangkok : National Education Council, 1966), pp. 1-23.

ปานกลาง แต่ถ้ายกวิเคราะห์แต่ละสาขาวิชาจะพบว่าบางแขนงวิชาเป็นปัญหามาก¹

พ.ศ. 2516 ไพสิน ไชยเสนะ ใ้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการศึกษาในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2510 - 2515 ใช้วิธีการสำรวจประเภทของหนังสือและวัสดุห้องสมุดที่ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ วิชาการศึกษา และสำรวจปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุด โดยส่งแบบสอบถามผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต และปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ในระหว่างปีการศึกษา 2510 - 2515 จำนวน 260 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักวิจัยแขนงวิชาการศึกษา ใช้หนังสือทั่วไปมากที่สุด ใช้โศกทัศน์วัสดุน้อยที่สุด และใช้หนังสือภาษาอังกฤษมากที่สุด ถึงร้อยละ 84.23 ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่อง หนังสือวารสารภาษาไทยมีน้อย ปัญหาห้องสมุดไม่ให้ยืมหนังสืออ้างอิง และค่าบริการถ่ายเอกสารแพงเกินไป นอกจากนี้มีปัญหาห้องสมุดไม่มีที่ให้นิสิตปริญญาโททำงานค้นคว้าโดยเฉพาะ²

พ.ศ. 2518 จิรา ทับแสง ใ้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ จารุพร สัทธาธิก, "ปัญหาการใช้หนังสือและ วัสดุในห้องสมุดเพื่อทำการวิจัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

² ไพสิน ไชยเสนะ, "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการศึกษา ในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2510 - 2515" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

ลัย ระหว่างปีการศึกษา 2507 - 2516 เพื่อศึกษาประเภทหนังสือ และวัสดุห้องสมุดที่ใช้ ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดของนักวิจัย วิชาบรรณารักษศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507 - 2516 จำนวน 31 คน และผู้ที่กำลัง เรียบเรียงวิทยานิพนธ์สาขาและสถาบันเดียวกันนี้อีกจำนวน 31 คน ปรากฏว่า นักวิจัยแขนงวิชาบรรณารักษศาสตร์ ใช้หนังสือทั่วไป และหนังสือ เฉพาะ วิชาบรรณารักษศาสตร์ มากที่สุด และใช้หอสมุดกลางเป็นสถานที่ค้นหาหนังสือและวัสดุประกอบการวิจัยทุกคน ปัญหาที่นักวิจัยเห็นว่ามีความ ใ้แก่ หนังสือและ วารสารภาษาไทยในแขนงวิชานี้มีน้อย ขาดรายชื่อสิ่งพิมพ์รัฐบาล และรายชื่อวิทยานิพนธ์พร้อมบทคัดย่อที่สมบูรณ์ ไม่มีเครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศวัสดุ การไม่ให้ยืมและไม่สะดวกในการค้นวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้มีปัญหาเรื่องไม่มีที่ เฉพาะให้ผลิตปริญญาโททำงานค้นคว้าในห้องสมุด ¹

พ.ศ. 2519 ศจี จันทวิมล ใ้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือ และ วัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ในสาขาวิชาการปกครอง วิชาการสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยออกแบบสอบถามนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตและสังคมวิทยา มหาบัณฑิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2504 เป็นต้นมา และออกแบบสอบถามนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย เฉพาะ 3 แผนกวิชาดังกล่าว ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2518 ทั่วย ผลการวิจัย

¹ จิตรรา ทั้บแสง, "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัย บรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2507 - 2516" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518)

ปรากฏว่า นิสิตทั้ง 3 แผนกวิชาใช้หนังสือและวัสดุแตกต่างกันตามลักษณะ วิชาที่ศึกษาใน หลักสูตรและหัวข้อเรื่องที่เขียนวิทยานิพนธ์ นิสิตแผนกวิชาการปกครอง จะใช้หนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ภาษาไทย มากกว่าภาษาต่างประเทศ นิสิตแผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จะใช้หนังสือทั้งสองภาษามากเท่า ๆ กัน แผนกวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะใช้ ภาษาต่างประเทศมากกว่าภาษาไทย ห้องสมุดที่นิสิตทั้ง 3 แผนกวิชาใช้มากที่สุด คือ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองลงมาคือ ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากห้องสมุดทั้ง 3 แห่งนี้ แล้ว นิสิตแผนกวิชาการปกครองจะใช้ห้องสมุดแห่งชาติ สำนักบรรณสารการพัฒนา ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และห้องสมุดบริติช เคาน์ซิล นิสิตแผนก วิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจะใช้ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักบรรณสารการพัฒนา ห้องสมุดสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นิสิตแผนกวิชาความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศจะใช้ห้องสมุด เอ.ยู.เอ. เป็นต้น

ปัญหาการใช้นิตินี้ ปรากฏว่าในแต่ละแขนง วิชา ห้องสมุดมีให้ค้นคว้าน้อยเกินไปทั้งจำนวนเรื่อง และจำนวนเล่ม ปัญหาหนังสือตำรา ภาษาไทยมีน้อย และปัญหาการยืมหนังสือออกจากห้องสมุด เนื่องจากห้องสมุดไม่มีบริการ ถ่ายเอกสาร หรือมีแต่ค่าบริการแพงเกินไป ในค่าบริการและอาคารห้องสมุดนิสิตทั้ง 3 แผนกวิชาไม่มีปัญหา แต่ต้องการห้องสำหรับนิตินี้จะได้ใช้ทำงานค้นคว้าโดยเฉพาะ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการส่งเสริมการเขียนตำรา วิชาทางสังคมศาสตร์ให้ มากขึ้น ให้ห้องสมุดที่มีหนังสือแขนงวิชานี้ร่วมมือกันทำสหวิทย และให้มีการยืมระหว่าง ห้องสมุดได้ ให้ห้องสมุดมีบริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะ เรื่อง จิตที่เฉพาะสำหรับ นิสิตได้ทำงานค้นคว้า และประการสุดท้ายบัณฑิตวิทยาลัย ควรจะให้เงินจำนวนหนึ่งแก่

ห้องสมุดคณะ ที่ต้องให้บริการแก่นิสิตระดับนี้ เพื่อจัดหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นมาให้มากขึ้น¹

ในปีเดียวกัน ควงเนตร รัตนเสถียร ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสำรวจสภาพห้องสมุด ออกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์บรรณารักษ์ผู้บริหารงานห้องสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ ห้องสมุดแผนกวิชา ห้องสมุดสถาบัน และศูนย์เอกสารจำนวน 24 แห่ง เพื่อหาปัญหาในการแบ่งหน่วยงานการบริหารงาน และการบริการของห้องสมุด พบว่าการบริหารงานห้องสมุดเป็นแบบกระจายอำนาจ ทำให้ห้องสมุดมีเนื้อหาเรื่องงบประมาณไม่พอที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน เป็นผลให้ขาดแคลนบุคลากรทุกระดับ ขาดครุภัณฑ์อุปกรณ์และ เครื่องอ่านความสะดวกแก่ผู้ใช้ หนังสือและสิ่งพิมพ์ไม่พอใช้อาคารห้องสมุดคับแคบ การให้บริการของห้องสมุดประสบปัญหา อาจารย์ใช้สิทธิยืมหนังสือนานเกินไป ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด นอกจากนี้ยังประสบปัญหาคุณวุฒิของบุคลากรไม่เหมาะสมกับงานอีกด้วย²

¹ ศรี จันทวิมล, ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ในสาขาวิชาการปกครอง วิชาการสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519)

² ควงเนตร รัตนเสถียร, "ปัญหาการบริหารงานห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจ ปัญหาและข้อเท็จจริงในเรื่องสถานที่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอื่น ๆ การให้บริการ ซึ่งรวมถึงการดำเนินงาน ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยปีการศึกษา 2519 ได้ประสบอยู่ในการใช้ห้องสมุด จำนวน 31 แห่ง ในบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อสำรวจ ทัศนคติของการปัจจุบันของนิสิตว่า มีความประสงค์จะให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมประเภทใดบ้าง อันจะเป็นแนวทางให้ฝ่ายวิชาการของคณะและมหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงห้องสมุดทุกแห่งให้สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งทรัพยากร ช่วยการวิจัยของนิสิตได้อย่างแท้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรีบัณฑิต ใน 2 แผนกวิชา ระดับมหาบัณฑิตใน 52 แผนกวิชา และระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงใน 24 แผนกวิชา สุ่มตัวอย่างประชากรจากนิสิตที่ลงทะเบียนเรียน รวมทั้งสิ้น 3322 คน ในภาคต้น ปีการศึกษา 2519 เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม ๕ ข้อได้ และวัดค่าตรงตามวัตถุประสงค์
2. คำตอบที่ได้รับจากบรรณารักษ์และนิสิตถือว่าเป็นความจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความสำคัญของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านการดำเนินงาน หลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งจำนวนห้องสมุดในบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยจะไปใช้ได้ ศึกษาจุดประสงค์ หน้าที่และบริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลที่ไม่สามารถค้นคว้าจากเอกสารได้ ใช้วิธีสำรวจและ สัมภาษณ์บรรณารักษะห้องสมุด 31 แห่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. สร้างแบบสอบถามนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ทั้ง 3 ระดับอิงไพบูลย์สงฆ์ใช้กับนิสิตระดับมหาบัณฑิต จำนวน 30 คน ในแผนกวิชาสถาปัตยกรรม แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ และแผนกวิชาฟิสิกส์ เมื่อนำมาแก้ไขแล้ว จึงได้สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และส่งไปยังนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยทุกระดับในชั้นเรียนของทุกแผนกวิชาที่เปิดสอนในภาคต้นปีการศึกษา 2519
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยด้วยตนเอง แล้วเก็บคืนหลังจากตอบเสร็จทันที
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถามนิสิต ใ้เข้ามาเสนอในรูปแบบของตาราง แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร
$$P = \frac{f}{N} \times 100, \bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$
 และ
$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$
 ตามลำดับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะทำให้ผู้บริหารบัณฑิตวิทยาลัยทราบข้อเท็จจริงที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของห้องสมุด เพื่อให้บริการแก่นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย

2. ผลการวิจัย จะเป็นแนวทางให้ฝ่ายวิชาการของคณะและมหาวิทยาลัยปรับปรุงห้องสมุดคณะและห้องสมุดแผนกวิชาให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย หมายถึง คณะหนึ่งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่จัดการสอนนิสิตที่ได้รับปริญญาตรีแขนงใดแขนงหนึ่งที่มีการสอนในมหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่งมาก่อนแล้ว

นิสิต หมายถึง นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยทั้ง 3 ระดับ ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ระดับมหาบัณฑิต และ ระดับคุณวุฒิบัณฑิต ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย หมายถึง ห้องสมุดจำนวน 31 แห่ง ในบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบด้วยห้องสมุดส่วนกลางจำนวน 4 แห่ง ซึ่งเปิดให้นิสิตบัณฑิตศึกษาทุกแผนกวิชาใช้หนังสือได้ และห้องสมุดคณะ พร้อมด้วยห้องสมุดแผนกวิชาในแต่ละคณะจำนวน 27 แห่ง ซึ่งเปิดให้ยืมหนังสือเฉพาะนิสิตบัณฑิตศึกษาในคณะหรือในแผนกวิชานั้น ๆ

ความจำกัดในการวิจัย

โดยที่การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจห้องสมุด การสัมภาษณ์บรรณารักษ์ และแบบสอบถามนิสิต เฉพาะในช่วงเวลาภาคต้นปีการศึกษา 2519 เท่านั้น ผลการวิจัยจึงไม่อาจชี้แทนความคิดเห็นของนิสิตในปีการศึกษาต่อมา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านนโยบายและการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย